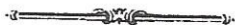

STOCKSBERG

Ett gammalt Stockholms hem vid Stocksund

Stocksberg

Ett gammalt Stockholmshem vid Stocksund

Major och fru John Klingspor

FORNA tiders stockholmare höllo sig i huvudstadens närhet, när de under de korta nordiska sommarmånaderna sökte sig en sommarbostad för att hvila upp sig efter vinterns arbete och många kalas. Djurgården, åt alla håll, fick härbergera en stor del af dem, Valdemarsöns stränder kantades under århundradenas lopp af magnifika och anspråkslösa villor. Men äfven norra Djurgården hade sina bebyggare, hvarvid likasom på andra platser rundt Stockholm koncentreringen af sommarvistande framför allt gjorde sig märkbar i närheten eller strax omkring de kungliga slotten. Drottningholm, Haga, Rosendal och Ulriksdal ha alla fått likasom en kungatrogen liten koloni i sin omedelbara närhet, hvaraf gifvetvis en del af de förekommande husen från början fått hysa hofvet närstående. I Ulriksdalstrakten inner man således litet hvarstans sommarboningar tillkomna såväl under det senare 1700-talet som under 1800-talets lopp, gammalmodiga, litet för utsirade hus af en stil, som länge föraktats men nog snart komma till heders igen, kanske väl banala med träutsågningar af dussinfabrikat och försedda med många utsprång och torn. Ej långt från Ulriksdal men ändå på ett af de aflägsnaste platser man förr sträckte sig för att njuta sommarfriskhet reste sig i midten af 1800-talet ett sådant gammalmodigt villabygge. Det låg på andra sidan vattnet mellan Värtan och Edsviken vid Stocksundet och kallades därför »Stocksberg». Läget var utmärkt valdt strax ofvan körbron, som från Stockholm ledde lands-

vägen till Roslagen öfver nämnda sund. Det låg där högt på en sluttning med vidsträckt strandområde, skogen bakom och i rent söderläge skådande ut mot den midt öfver liggande lummiga parknaturen, där till höger Ulriksdalsparken skymtade och till vänster Värtavattnet glindrade i solskenet. Huset byggdes af grosshandlare C. F. Weber och innehades och be-

boddes af hans maka under decennier, hvar efter det öfvergick till hans dotter och hennes man, nuvarande ägaren f. d. majoren vid Svea Lifgarde John Klingspor. Och så fick huset stå långt framåt i samma skick som förr och med samma inredning och gammaldags planteringar och terrasserings utan för, ett genuint exempel på en

äkta 1850-talsbostad i Stockholms omgifningar.

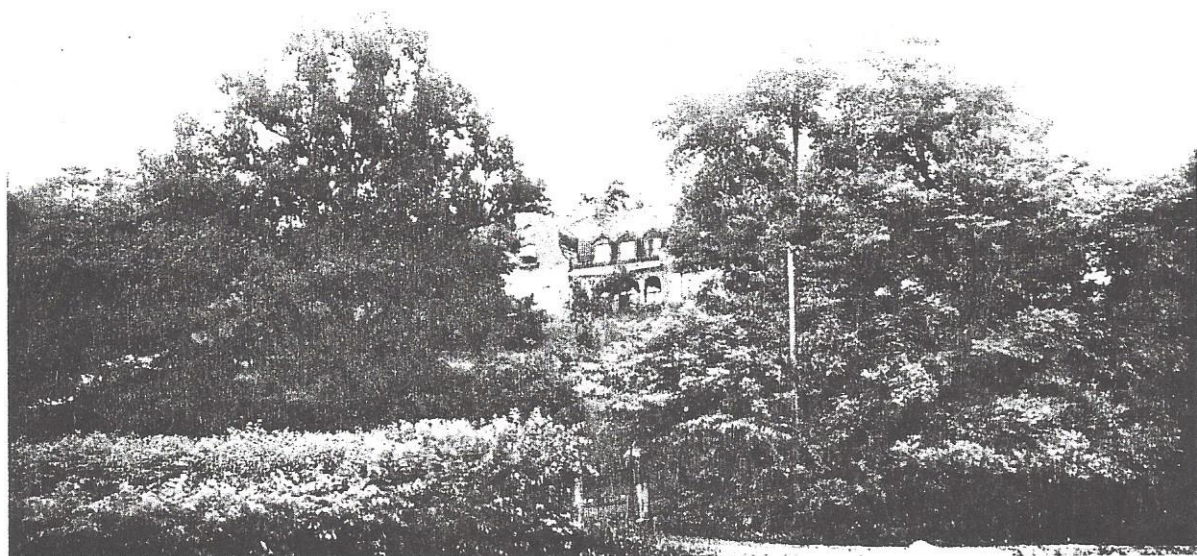
Det var ej förr än midt under krigsåren år 1915, som major Klingspor beslöt sig för att låta det gamla trähuset gå all världens väg och skaffa sig en fullt modern, mera praktisk och i nutidsanda estetiskt mera fullgod bostad, lämplig att residera i året om. Han uppdrog åt arkitekten Tor Thorén att utföra ritningar till det samma. Byggnaden placerades något längre in på tomten än den gamla och är nu för den från Stockholm kommande nästan skymd, inbäddad som den ligger i parkens höga träd- och buskvegetation. Och en verklig park är det af sällsynt prakt och omväxling, som röjer ägarens varma intresse och säkra öga för terrängens disponering med blommors och buskars, sandgångars och gräsmattors rätta afvägning i landskapsbilden. Lofträdens mäktiga grönska

*Fru Matilda Klingspor
född Weber.*

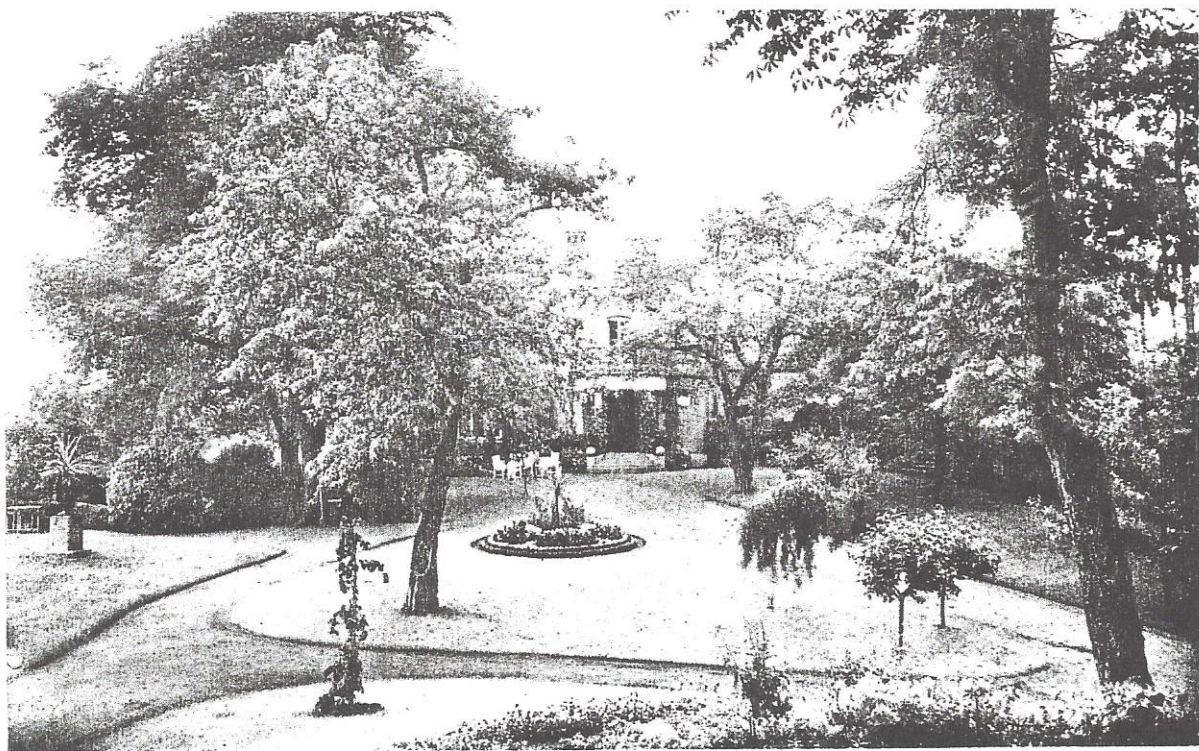
*Major
John Klingspor.*

Stocksberg sedt från Stocksundsbron.

begränsas mot norr af de stolta tallstammarna och vildnaturen tar vid, där en kultiverad, förfinad trädgårdskonst slutar. Sensommarens perenna växter i den fagraste färgprakt prunka i stenrösen, medan stamrosbuskarna ännu sända välluktsångor från de finklippta gräsmattorna. Och vill man ej gå utanför området, kan man

få nog så duktig promenad ändå, ty tomtarealen sträcker sig tio tunnland längs utmed Edsvikens strand, ett härligt område, fullt af omväxling och med vackraste utsikt öfver vattnet.

Huset, som ligger med fasaden mot söder, är byggt af rött tegel med tegeltak och hvita fönsterluckor och karmar. Det utgöres af en

Placen framför hufvudingången.

*Parkparti.**Från sydöst.*

midtbyggnad, omsluten af två sidodelar, hvar och en krönt med en frontonartad gafvel i svängda linjer. Öfvervåningen, där samtliga sofrum äro belägna, är dragen något tillbaka och de bägge sidopartierna förenas nedtill af

en loggiaartad inbyggnad med hvalfbågar mellan joniska granitkolonner.

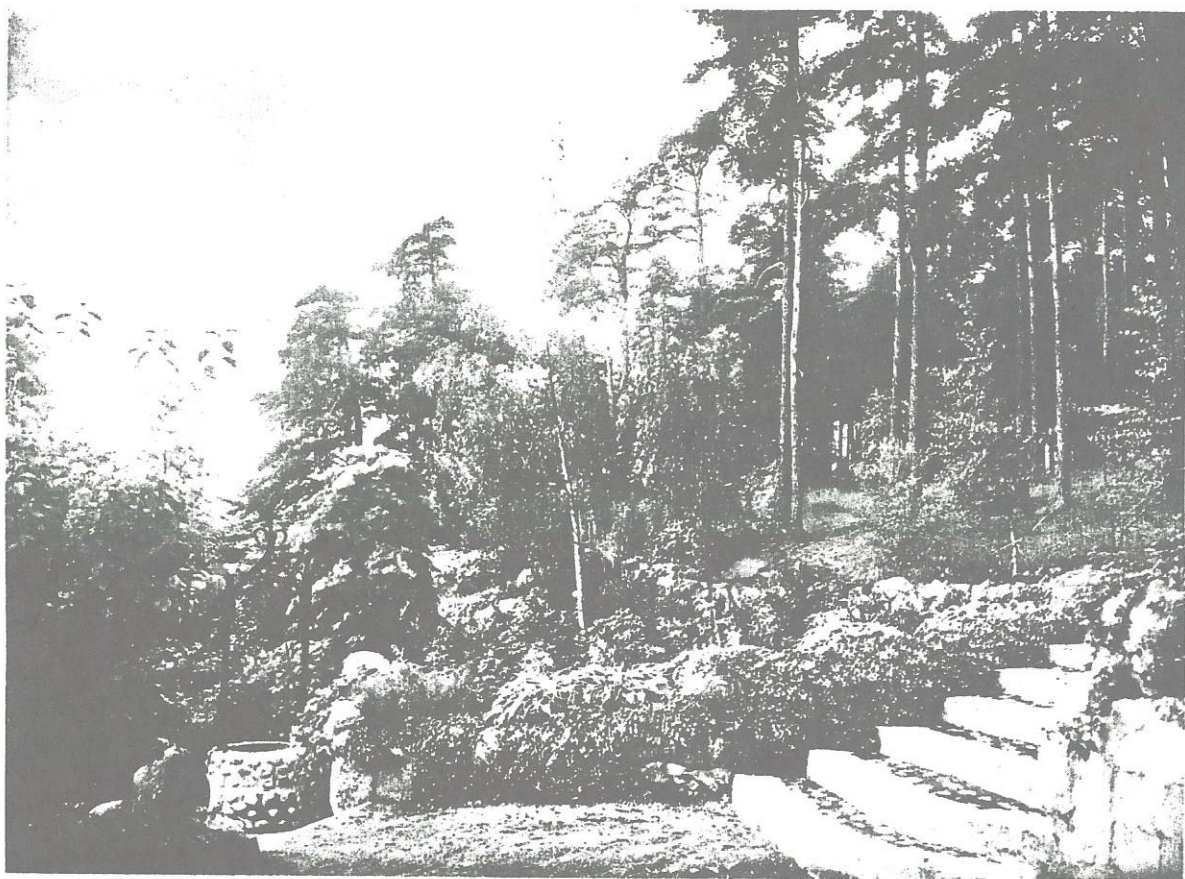
Hufvudingången är belägen på östra sidan genom en rundad kolonnprydd förhall, uppbärande en ofvan befintlig balkong. Entrén, ett stort rum

Från sydväst.

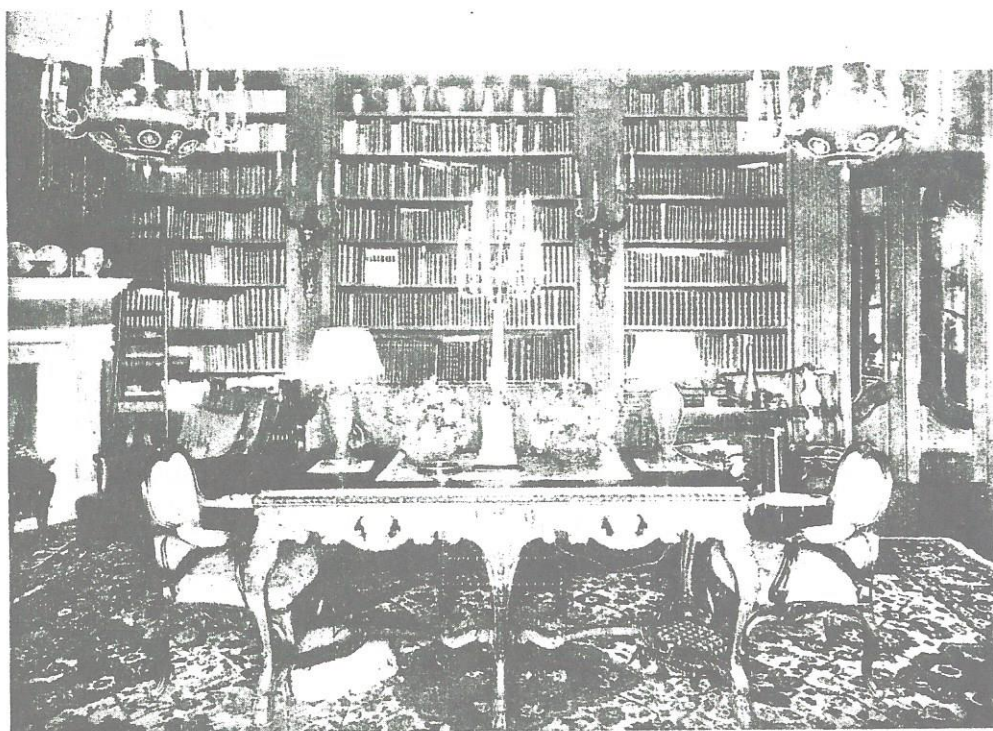
*Parkparti.**Parkparti.*

Utsikt öfver Stocksundsbron.

Trappan till brunnen.

*Biblioteket från terrassen.**Biblioteket.*

med stengolf och hvälfdt tak, är hållen i hvit puts och brunbonad ekpanel. Till höger går en bred trappa till öfre våningen, till vänster äro salong och biblioteksrum belägna, midt för ligger matsalen. Sittmöbeln är utförd i mörkt träslag i italiensk, närmare bestämdt venetiansk barockstil, en ståklocka och ett hörnskåp af alm i rut-mönster komplettera den-samma. Midt på golvet står en vidöppen marmorurna från 1800-talets midt, tjä-nande som blomsterskål, och i taket hänger en ciselerad bronsampel från samma tid, hvilken en gång tillhört Karl Johans gunstling grefve Magnus Brahe och inköpts på auktion efter honom.

En stor del af de pryd-nadsföremål, som befinna sig på Stocksberg, ha kommit från det Weberska hemmet, och särskildt bör påpekas,

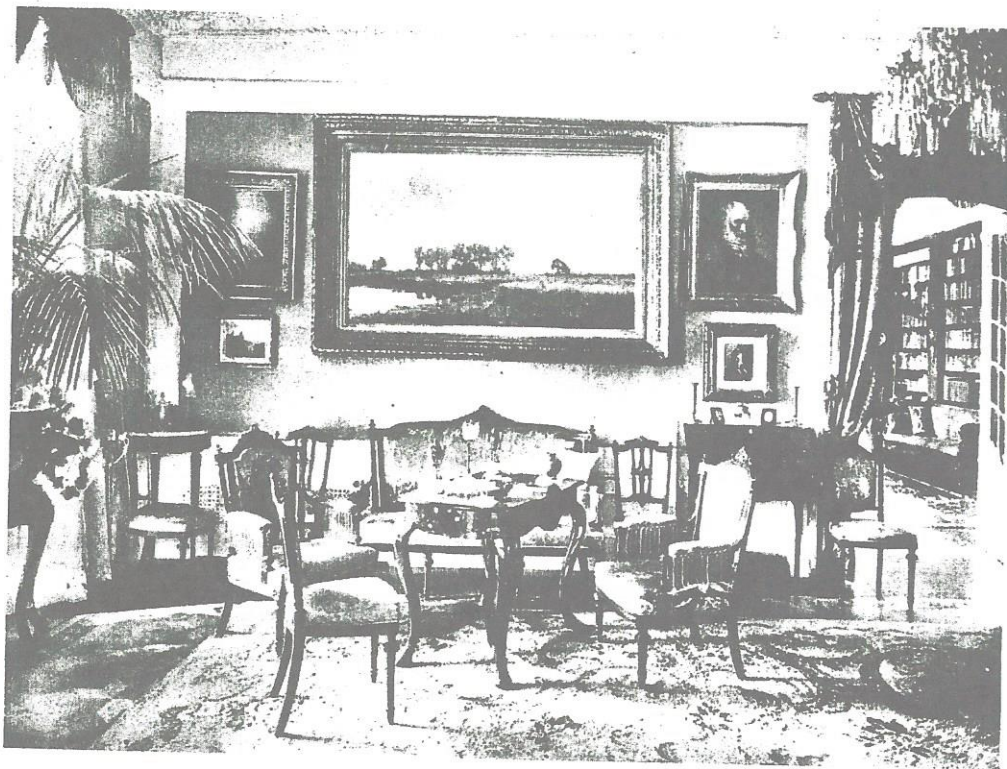

Kabinettskåp i biblioteket.

att många af de vackraste och äfven dyrbaraste sakerna en gång ingingo i bankofull-mäktige Carl Adolf Webers — en broder till fru Kling-spor — bekanta samling. Främst att märka de många utmärkta franska bronser från 1700-talets senare del och empiren, hvaraf detta hem är fullt. Äfven bör framhållas att ägaren själf, utom sitt stora intresse för trädgårds-anläggning, har ett alldeles speciellt »hobby». Major Klingspor har nämligen sedan decennier tillbaka sysslat med möbelinläggning, utfört skärningar och inläggningar i fullständig italiensk anda med renässans- och barock-motiv å möbler af ädelt trä-slag. Och att det är ett ut-märkt arbete, som presterats under den intresserade och förfarne »snickarens» händer, har han fått bekräftelse på bl. a. genom prisdiplom å

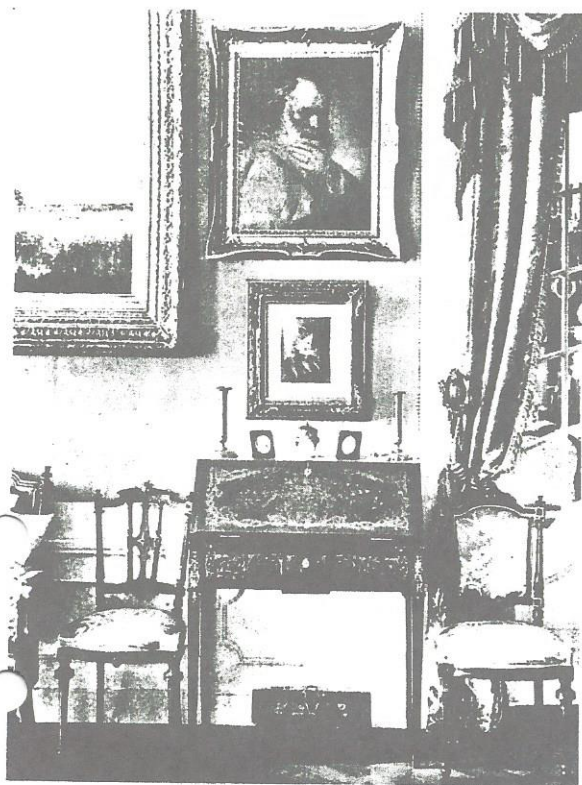
Biblioteket.

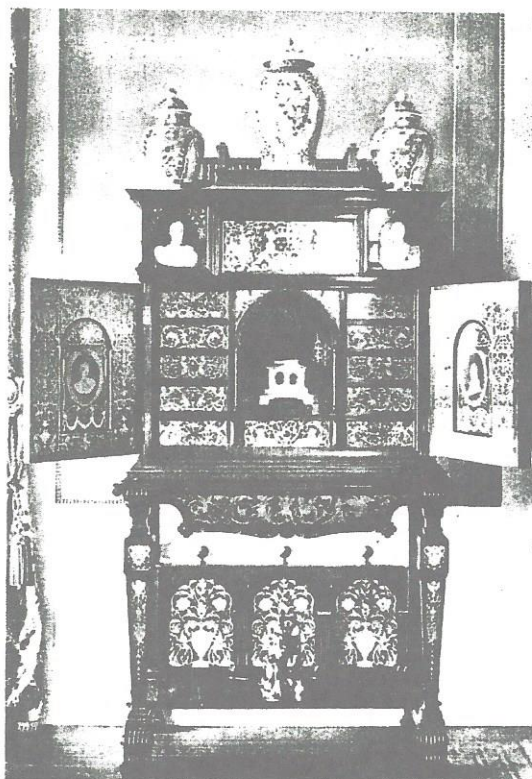
Salongen. T. h. dörr till biblioteket.

Salongen från biblioteket med taflor af von Holst, Arsenius m. fl. svenska målare.

Sekretär och pall med intarsia.

Kabinettsskåp med intarsia (kungaporträtt).

Soffagrupp i salongen.

Stockholmsutställningen 1897. Prof på hans konst skymtar äfven som vi skola se litet hvarstädes inom hemmet. Genast vi stigit in i den stora hörnsalongen, hafva vi ett sekretärskåp i 1600-talsstil af major Klingspors hand, rikt prydt med intarsiainläggningar. Det krönes af tre kinesiska bojanos. I samma stil äro ett par mindre sekretärer och bord. Men där finnes äfven en större gustaviansk byrå af J. Hultsten, prydd med den typiska bronsslingan. Sittmöbelen är utförd i 1860—70-talsstil i mörkbonadt trä med ljust sidenöfverdrag. På de i gråaktiga väggfält indelade väggarna finna vi en del god konst. Ett stort landskap från Skottland af A. W. Lindström, dekorativt och poetiskt i tonen, hänger på ena sidoväggen, och där bredvid ofvan den lilla sekretären sitter en begrundande gammal italiensk munk, tillskrifven den venetianske målaren Piazzetta, ett karakteristiskt och vackert hufvud. Under detta finna vi en utmärkt akvarell, signerad Zorn 1890, ett pikant och liffullt porträtt af värdinnan i huset. För öfrigt äro af taflor att nämna ett typiskt, ehuru osigneradt porträtt af Fr. von Breda, föreställande en ung man, akvarell af Scholander, Fagerlins genrebild »Gammal me-

lodi», landskap av Wahlberg, djurtaflor af Holtz och Kjörböe. Af mer kuriöst intresse än vackert är ett litet konstverk, föreställande »Kristi korsfästelse». Det är ett 1600-talsarbete, utfördt af små sidenlappar. Lika egendomlig i sin art är en kinesisk målning på glas, föreställande en madonna, troligen en beställning i Kina från Europa med detta uppgifna ämne. Utmärkta bronser pryda cheminén och byrån: å den förra, där en elegant spegel i Louis XVI inramar väggfältet öfver spisöppningen, en större bronspendyl i tidig empire, flankerad af ståtliga kandelabrar, å den senare ett synnerligen elegant ur i fransk novantikstil i marmor och brons, signerad Furet, Paris. Stakar i marmor och brons och kristallurnor med bronsinfattning af bästa kvalitet fullborda helhetsintrycket af 1700-talsgruppen. Pretiosa af alla slag finner man i denna salong, bl. a. ett par charmanta små kasoletter af marmor, brons och blått glas och för öfrigt innehåller ett monteringskåp en mängd nipper, gulddosor, klockor m. m., en del härstammande från familjen Scharp. Så är t. ex. förhållandet med en utsökt kalk och patén i guld och emalj, kommande från någon osttysk kyrka och »räddade» i 30 åriga kriget af någon

Matsalen.

svensk officer. Ofvan skåpet visas tiden af en arkitektoniskt väl uppbyggd väggpendyl, signerad Jacob Kock.

Det stora hvardagsrummet är beläget mellan denna salong och matsalen och det tjänar äfven som bibliotek. Här dominera de mörka tonerna å väggen — gyllenläder — och å de af ett flertal olika typer bestående barock- och rokokomöblerna, af hvilka särskildt några barockfåtöljer väcka beundran. Framför de tre stora ljusöppningarna utåt loggian hänga kelimsgardiner; på golvet stor persisk matta. Midt på denna står ett rektangulärt bord i rokokostil med lampor af porfyr placerade därpå, gifvande den rätta karaktären af biblioteks- och samlingsrum. Bordet och rummet i öfrigt belyses dessutom af tvenne ståtliga bronsamplrar, af hvilka den ena härstammar från empiretiden, medan den andra är kopierad på den antika. Ett stort skrifbord i Hauptstil med hurts, en monumentalt byggd rokokobyrå mera af fransk än svensk karaktär, ett elegant holländskt skåp samt ett praktfullt 1600-talsskåp i ebenholtz med religiösa målningar å mässingsplattor på lådfasaderna — äfven detta från Scharpska samlingen — äro utom raden af bokhyllor de större i rummet förekommande möblerna. En bekväm sittplats i form af en brunbonad rokokobänk är anordnad framför bokraden. De gyllenläderprydda väggarna rymma utom en magnifik barockspegel af troligen svenskt ursprung med etsadt glas och rikt utskuren omramning diverse konst af intresse. Af den i Sverige mycket litet kände målaren Ed. Detaille (utom Deneville officiell bataljmålare under kriget 1870—1871) sitter här en bild af Napoleon I. Den är kal-

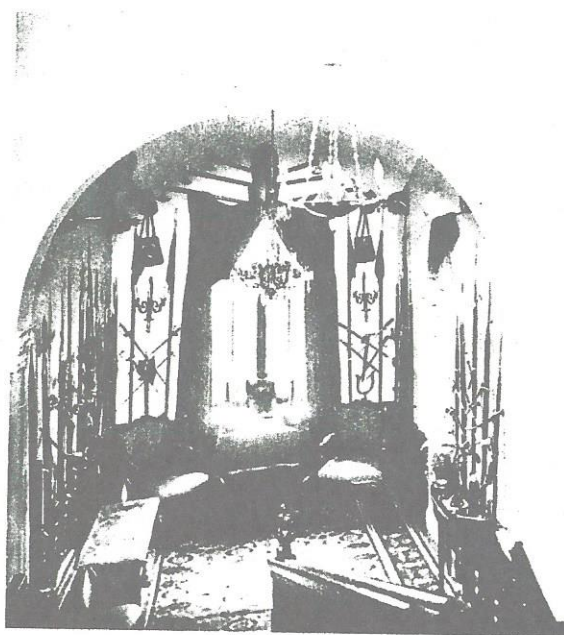
lad »Bonaparte en Italie» och föreställer den ungdomlige förste konsuln, smärt och påfallande längre än han i verkligheten var, stödd på sin kroksabel, följande stridens växlingar. Ett bra holländskt flickhufvud, en pastell af Lundberg, föreställande grefvinnan Tessin, Carl Gustafs maka, och en Markus Larsson, den senare å spiselkrönet, fänga främst intresset. Den vackra samlingen af bronser är — utom de nyss nämnda takamplarna — äfven här i rummet representerad af en ståtlig kandelaber på biblioteksbordet, ett par väldiga appliquer — halffigurer i svart brons bärande ljusarmarna — samt en uppsats Louis XVI bronsar å cheminén, bestående af ett elegant ur och ett par ovanligt elancerade och smäckra kandelabrar af brons och marmor.

I den helt i hvitt hållna matsalen, dit man kommer genom glasgenombrutna dörrar, är sittmöbelen utförd i bondrokostil, medan buffet, silfverskåp, piedestaler till ett par mäktiga bronskandelabrar och pianino visa nytt prof på den flitige ägarens intarsiakonst. Väggarna prydas blott af en Sergelmedaljong, föreställande brukspatron Sahlström samt en förgylld pendyl, signerad J. E. Lundström, Stockholm. Att märka i detta ljusa och glada rum äro äfven en spisomfattning med rokokodekoration af franskt ursprung, skuren i trä, med ett utmärkt italienskt sidenbroderi, med renässansmönster täckande öppningen, en plåtå af brons, apterad som bord och en rokokobricka af tenn, likaså tjänstgörande som bord.

Men vi återvända till hallen och begifva oss upp till öfre våningen. Trappafsatsen, afgränsad af en vid rundbåge, är helgad åt Mars och

Hallen med trappan till öfre våningen.

Vapensamlingen i trappan.

Venus, Mars på grund af den lilla arsenal af olika slag af vapen, som här samlats och bilda det dekorativa elementet, Venus genom den staty i marmor af gudinnan — ett verk af Byström — som här fått en effektfull plats i en snäckkrönt nisch.

Den öfre hallen är hällen i grå ton. Bekväma fätöljer klädda med kelim, skåp af ek från 1700-talets början med tennpjäser å krönet och en elegant liten rokokobyrå, till typen påminnande om snickaren Nordins arbeten samt mindre skåp med inläggningar utgöra rummets förnämsta möbelpjäser. Konstverk af Per Ekström och skådespelaren Gustaf Kinmansson — ett landskap från Kyrkviken 1867 — dekorera väggarna. Äfven här finna vi goda bronspjäser i klocka och ampel.

Ett mycket hemtrefligt rum af på en gång elegant och hvardaglig herrgårdsstämning är det i blått hållna gemaket, som på öfre botten sträcker sig utmed sydfasaden och med tre vida fönsteröppningar vetter ut mot den breda altanen. Möbilierna bestå dels af en intarsiainlagd möbel — hög empiresekretär, snedklaff samt sittmöbel i bondrokoko — dels af ett gustavianskt hvitlackeradt möblemang, klädt med ljus, blommigt tyg. En intressant holländsk kakelugn i blått och hvitt passar med sina eleganta linjer förträffligt in i miljön, medan den skåpbyrå med imitation af ebenholtz och elfenbeninläggningar, som står på ena sidväggen, hufvudsakligen har kuriositetsintresse. Den är nämligen, hvad det dekorativa beträffar, ett verk af F. W. Scholander och Höckert i förening. På väggarna synas barnporträtt af Oscar Björck, andra familjeporträtt samt en vy af Stocksberg, sådant det såg ut på 1850-talet, utförd af den som speciell målare af Stockholm med omnejd kände konstnären Rothstein. En mycket elegant liten bergkristallkrona med silfvermontering upplyser interiören.

Venusstaty i marmor af J. N. Byström.

Innan vi lämna Stocksberg, kasta vi en hastig blick in i ekonomiafdelningen och finna stora utrymmen väl tillvaratagna och praktiska anordningar ej minst i det monumentala köket.

Holger Nyblom

*Tryckt hos
P. Palmquists Aktiebolag
Stockholm
1923*